

Masarykova univerzita

Právnická fakulta

Katedra národního hospodářství

Mezinárodní obchod - Čína
(případová studie)

Zpracoval: Jan Plšek

Seminární skupina: č. 12

Datum zadání práce: 10.10.2006

Datum odevzdání: 29.12.2006

1. OBSAH

1.OBSAH.....	2
2.RESUMÉ.....	3
3.KLÍČOVÁ SLOVA.....	3
4.ÚVOD.....	4
5.SLEPT ANALÝZA - ČÍNA.....	5
5.1.SOCIÁLNÍ OBLAST.....	5
5.2.LEGISLATIVNÍ OBLAST.....	8
5.3.EKONOMICKÁ OBLAST.....	10
5.4.POLITICKÁ OBLAST.....	12
5.5.TECHNOLOGICKÁ OBLAST.....	13
6.MOŽNOSTI OBCHODNÍ SPOLUPRÁCE ČESKÉHO INVESTORA S ČÍNOU.....	15
7.ZÁVĚR.....	16
8.SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	17

2. RESUMÉ

Práce je podkladem pro hledání možností hospodářské spolupráce mezi Čínou (ČLR) a ČR, potažmo Evropskou unií. Prostředkem je tzv. SLEPT analýza, která poskytuje obraz dané země z hlediska pěti oblastí – sociální, legislativní, ekonomické, politické a technologické. Nejvíce pozornosti jsem věnoval sociální oblasti ve snaze podhalit kulturní rozdíly mezi oběma zeměmi a pochopit tak lépe některé jevy. Po analýze následuje stručný nástin možností uplatnění českých firem na čínském trhu.

3. KLÍČOVÁ SLOVA

SLEPT analýza, Čína, růst, Čínská lidová republika (ČLR), Česká republika (ČR), Evropská unie (EU), United States of America (USA), populace, gramotnost, konfucianství, legislativa, základní lidská práva a svobody, obrat, export, import, saldo, hrubý domácí produkt (HDP), zóna volného obchodu, World Trade Organization (WTO), Komunistická strana Číny (KS), pětiletý plán, infrastruktura, souhrnná teritoriální informace

4. ÚVOD

Tato studentská práce na téma mezinárodní obchod by měla posloužit potenciálnímu investorovi z České republiky jako stručný průvodce a zdroj základních informací o konkrétním zahraničním trhu. Měla by ho inspirovat a zároveň varovat, zkrátka měla by být tím základním vodítkem pro jeho investiční rozhodování.

Proč jsem si z nepřeberného množství zemí světa vybral právě Čínu? Jednoduše, protože toho o ní nevím zdaleka tolik, kolik by se slušelo.

Objevují se úvahy o tom, že "éra západu" končí a že o úspěchu v globalizovaném světě bude rozhodovat především schopnost snést nižší životní úroveň (*viz. letošní přednášky prof. Ing. Ivana Vágnera, CSc., MBA na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně*). Jakoby se karta obracela – někdejší výhody západní civilizace se mění v nevýhody a naopak. Rozhodl jsem se tedy využít příležitosti a dodat ostřejší kontury svým mlhavým představám o této části světa. Snad skromné dílko poslouží obdobně i případnému čtenáři.

Východiskem práce je tzv. SLEPT analýza s aktuálními údaji z převážně internetových zdrojů zpracovaných metodou kompilace a komparace. Mé osobní úvahy jsou inspirovány studiem citovaných publikací. Zaměřil jsem se spíše na rozdíly oproti "západnímu" prostředí s větším důrazem na sociální oblast, jejíž pochopení považuji za klíčové pro chápání všeho ostatního. Snad je v této práci příliš "filozofie" a málo "čísel". Já však doufám, že právě tyto úvahy budou zajímat onen nový typ vůdců v jejichž příchod doufá prof. Ing. Ivan Vágner, CSc., MBA. Cílem práce tedy byl, vedle zmapování možností obchodní spolupráce, alespoň pokus o uchopení "ducha" Číny.

5. SLEPT ANALÝZA - ČÍNA

5.1. SOCIÁLNÍ OBLAST

Čína se svou rozlohou cca 9,6 mil. km² řadí mezi největší země světa (vedle USA, Kanady a Ruska). Ovšem co do počtu obyvatel nemá ve světě konkurenci. Její obyvatelstvo tvoří přibližně 1/5 veškeré světové populace¹ při hustotě zalidnění 135 obyvatel/km².² Tabulka nabízí srovnání s EU a USA, současnými hlavními obchodními partnery a protihráči Číny.

Tabulka vybraných ukazatelů struktury populace ve vybraných zemích v roce 2006.

	Čína	EU	USA
celková populace	1,314 mld.	0,457 mld.	0,298 mld.
0 - 14 let	21 %	16 %	20 %
14 - 65 let	71 %	67 %	67 %
65 let a více	8 %	17 %	13 %
průměrný věk	33 let	38 let	37 let
poměr muži / ženy	1,06	0,96	0,97
naděje na dožití	73 let	78 let	78 let
růst populace za rok	0,59 %	0,15 %	0,91 %
gramotnost	91 %	99 %	99 %

Číselné údaje pochází z oficiálních statistik C.I.A. ³

Jak vidno, mnohé rozdíly nejsou tak markantní, jak bychom možná čekali. Vezměme třeba úroveň gramotnosti⁴. Není tak vysoká jako v západních zemích, ale je třeba si uvědomit, že čínské ministerstvo vzdělávání zajišťuje povinnou školní docházku pro 1/5 světové populace. Gramotnost pro srovnání: Egypt 58%, Indie 60%, Brazílie 86%, Mexiko 92%, Turecko 87%.

Hlavním městem Číny je Peking (Beijing). Území státu se skládá ze **34 správních oblastí**. Jádrem je 22 provincií plně spravovaných vládou Čínské lidové republiky (ČLR). Západní pohraničí a část jižního pobřeží tvoří 5 autonomních oblastí, kde žijí především příslušníci

1 Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook 2006 [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <https://www.cia.gov>.

2 Velvyslanectví České republiky v Čínské lidové republice [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=6007&ido=9692&amb=60&idj=1>.

3 Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook 2006 [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <https://www.cia.gov>.

4 C.I.A. definuje gramotnost jako skutečnost, že 15letí a starší obyvatelé umí číst a psát.

národnostních menšin (např. Tibet). Čtyři městské aglomerace Beijing, Shanghai, Tianjin a Chongqing mají status samosprávných měst. Na jižním pobřeží se nachází 2 zvláštní správní oblasti s velkou mírou autonomie – Hong Kong a Macao (Hong Kong byl do r. 1997 pod správou Velké Británie a Macao do r. 1999 pod správou Portugalska). Vláda ČLR v rámci tzv. "politiky jedné Číny" považuje za svou 23. provincii ostrov Taiwan. Ten však od 2. sv. války za složitých okolností osciluje mezi samostatností (Čínská republika) a připojením k ČLR.

Etnické složení se liší podle oblasti. Číňané (Chan, Han) však zastupují 91,6 % obyvatelstva, zbytek tvoří 55 uznaných národnostních menšin. Nejpočetnější z nich jsou Čuangové, Mandžouvé a Chuejové, ale také Mongolové a Tibetané. Číňané žijí hlavně v úrodných nížinách okolo řek Chang-Che, Jang-c'-tiang, Zhujiang a na tzv. Severovýchodní planině. V historii Číny často docházelo z nejrůznějších důvodů k velkým migracím obyvatelstva a přesunům mocenských středisek. Proto jednotlivá etnika žijí jednak pohromadě v určité oblasti, ale často také v malých roztroušených komunitách.⁵

Jazykem Číny je oficiálně čínština. Skládá se ze sedmi základních dialektů, které však mají mnoho společného. Určitý standard, označovaný jako Mandarínština (Mandarin Chinese, Modern Standard Chinese, Potonghua) najdeme ve sdělovacích prostředcích či ve školách.⁶ **Znalost angličtiny** je v Číně stále ještě nevalná. To může působit problémy jak při jednání (byť na nejvyšší úrovni), tak při zaměstnávání řadových zaměstnanců.⁷

Zvláštní poznámku si jistě zaslouží **čínské znakové písmo**. Kolegové informatici mne překvapili tvrzením, že systém čínského písma je mnohem vhodnější pro počítače než systém klasické latinky. Čínský znak v sobě nese výslovnost i význam. Jeden znak obvykle odpovídá jedné slabice, často i jednomu slovu. Pro jednotné zachycení osobních jmen a zeměpisných názvů se užívá tzv. *pinyin* – systém transkripce mandarínštiny do latinky.

Vzdělání je v Číně problém, kterým se vláda intenzivně zabývá. Snaží se zlepšit hlavně situaci na venkově (což se týká 2/3 obyvatelstva). Ministerstvo využívá všech myslitelných hromadných sdělovacích prostředků, aby pokrylo i ty nejodlehlejší oblasti. S více než 100 miliony registrovaných studentů je to největší projekt dálkového vzdělávání na světě.⁸ Počet vysokoškoláků (tertiary education) se podle údajů UNESCO⁹ v letech 1999-2004 ztrojnásobil.

5 The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 18. října 2006]. Dostupný z: <http://english.gov.cn>.

6 tamtéž.

7 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/www/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

8 The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 18. října 2006]. Dostupný z: <http://english.gov.cn>.

9 UNESCO Institute for Statistics [citováno 18. října 2006]. Dostupný z: http://www.uis.unesco.org/profiles/selectCountry_en.aspx.

V roce 2004 studovalo v Číně vysokou školu 19% potencionálních studentů¹⁰ (pro srovnání – ČR 43 %, západní Evropa 70 %, Rusko 68 % USA 82 %, Japonsko 54 %). Mnoho Číňanů studuje v zahraničí, přičemž zpět do vlasti se po skončení studií vrací asi 1/4 z nich. V roce 2004 mělo 47 000 Číňanů titul MBA získaný na 62 školách.¹¹

Náboženství není čínskou vládou podporováno, oficiálně je proklamován ateismus. Podle údajů C.I.A.¹² je mezi Číňany 3-4 % křesťanů, 1-2 % muslimů a blíže neurčený počet budhistů a taoistů. Pokud ovšem máme jmenovat něco, co hraje v životě a myšlení Číny podobnou roli jako křesťanství na západě, musíme se zmínit o tzv. konfuciánství.

Konfuciánství není náboženství v našem slova smyslu. Jde o filozofický směr, který bezmála 2500 let prolíná čínskou kulturou a tvoří základ čínského pojetí morálky a oficiální státní ideologie. Je to sjednocující duchovní základ, který podpírá chod obrovského sociálního uskupení, kterým civilizace v nížině řek Chung-che a Jang-c'-tiang odpradávná byla a je. **Učení v politické praxi** usiluje o mírumilovné uspořádání lidské společnosti v souladu s vyšším ideálním řádem. Jeho hlavními znaky jsou kult předků, význam rodiny, úcta k tradicím, ztotožnění morálky a práva, hierarchická výstavba společnosti a tedy bezvýhradná poslušnost vůči autoritě. Na vrcholu společenské pyramidy tak odpradávná stojí panovník jehož postavení a vůle musí být (a tedy je) v souladu s řádem universa ("vůle nebes"). Zajímavým momentem tohoto pojetí je situace, kdy je panovník svržen. Podle staročínského výkladu úspěšný převrat znamenal, že panovník patrně nekonal v souladu s "řádem všech věcí" a ztrácel tak automaticky mandát "syna nebes" a to ve prospěch toho, kdo úspěšný převrat provedl. V podstatě je to filozofická konstrukce "práva na odpor" a konfuciánství tak vlastně upravovalo, sjednocovalo a zastřešovalo veškeré společenské dění v zemi.

Na úrovni jednotlivce konfuciánství rozvíjí sebepoznání pouze prostřednictvím druhého člověka. Naopak křesťanství a evropský humanismus vede člověka, aby objevoval svou existenci sám v sobě, ve svém nitru, tím že pečuje o svou duši.¹³ Konfuciánská morálka umožňovala projevení individuality jen prostřednictvím celku a tak namísto hledání spásy svébytné duše probíhalo v Číně *"přesné promýšlení principů, jimiž se řídí kolektivní bytí."*¹⁴ Není vskutku na místě pohlížet na tradiční čínské myšlení s despektem. Pochopíme-li tento protiklad mezi Čínou a západem, mnohé z čínských zvláštností se vysvětlí a dost možná, že si s překvapením uvědomíme nedokonalosti našich vlastních "principů kolektivního bytí".

10 Číslo vyjadřuje procento studentů z celkového množství lidí v teoreticky příslušné věkové skupině.

11 The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 18. října 2006]. Dostupný z: <http://english.gov.cn>.

12 Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook 2006 [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/print/ch.html>.

13 Tomášek, M., Právo staré Číny. Praha : Codex, 1995, s. 47.

14 tamtéž s. 47.

5.2. LEGISLATIVNÍ OBLAST

Právo je v Číně založeno na systému soukromého práva odvozeného z právních principů sovětského práva a kontinentálních (evropských) soukromoprávních kodifikací.¹⁵ Staré čínské právo je ale stále přítomno v právním myšlení a to zejména ve výkladu a aplikaci těchto principů. Např. Rousseauův základní postulát "společenské smlouvy", že *lidé se rodí svobodní* je chápán spíše jako svoboda národa než svoboda jednotlivce.¹⁶

Čínský zákonodárce si ponechává pravomoc interpretovat zákony. Ústava¹⁷ (přijata v r. 1982) neřeší jednoznačně soudní přezkoumávání ústavnosti zákonodárství. Čínský právní řád nepřijal jako závaznou jurisdikci Mezinárodního soudního dvora v Haagu.¹⁸

Na vrcholu **soudní soustavy** stojí "Nejvyšší lidový soud" jehož soudci jsou jmenováni Národním lidovým shromážděním. "Místní lidové soudy" se dělí na vyšší, střední a místní. Dále zde působí "Zvláštní lidové soudy" (zejména vojenské, námořní a železniční).¹⁹

Řešení smluvních soudních sporů závisí na právu, kterým se ten který kontrakt řídí, což je teoreticky věcí dohody partnerů. Prakticky je ale obtížné sjednat jiné právo než čínské a jiný soudní dvůr než čínský. Právní řešení nastupuje pochopitelně až když selžou všechna jednání. Pokud je ve smlouvě sjednáno čínské právo a čínský soud, odehrává se jednání před *China International Economic and Trade Arbitration Commission* nebo před *Beijing Concilitation Centre*. V případě, že kontrakt předepisuje zahraniční arbitrážní instituci, je jí zpravidla *International Centre for Settlement of Investment Disputes*, jehož je Čína členem, nebo arbitráž ve Stockholmu a švédské právo. Je třeba si stále uvědomovat, že jsme členy EU a naučit se rozlišovat zda je podstatou problému vnitřní nedostatek podniku nebo obecná záležitost, která se týká celého trhu (např. legislativní překážka). V druhém případě je žádoucí věc přenést na orgány EU, které mají při jednání silnější postavení než samotná ČR a mohou spíše dosáhnout změny k lepšímu.²⁰

V blízké budoucnosti potřebuje Čína uvést v život **obchodní právo a spoluvlastnický systém** u velkých státních podniků a státních obchodních bank.²¹ (více kapitola 5.3.)

15 Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook 2006 [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/print/ch.html>.

16 Tomášek, M., Právo staré Číny. Praha : Codex, 1995, s. 93.

17 Supreme People's Court of the People's Republic of China [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://en.chinacourt.org/public/detail.php?id=2>.

18 Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook 2006 [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/print/ch.html>.

19 Tamtéž.

20 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

21 Tamtéž.

V současné době v Číně probíhá tvrdý **boj proti korupci** a organizovanému zločinu (od r. 2003 bylo podle čínské vlády potrestáno 67 505 úředníků²²).

Čína chce do budoucna usilovat o rozvoj vlastních značek (brands) a o důraznější **ochranu duševního vlastnictví** (včetně právních postihů). Stát se v rámci zákona zaměří na přísné postihy produkce a prodeje padělaného a pašovaného zboží, pašeráctví, daňových úniků a finančních podvodů.²³

V posledních letech došlo k **rozšíření sociálního systému**, který zahrnuje starobní důchody, zdravotní péči, pojištění v mateřství, dávky v nezaměstnanosti a pojištění pro případ pracovního úrazu či nemoci z povolání. Systém je však jen pro městské obyvatelstvo, přičemž do něj přispívá zaměstnavatel cca 30 % z objemu mezd a pracovník cca 11 %.²⁴

Problematika dodržování základních lidských práv a svobod je v poslední době možná nejpalčivějším problémem Číny z hlediska jejího plnohodnotného zařazení do mezinárodního společenství. Toto téma se při obchodních jednáních s čínskou vládou obvykle taktně opomíjí. Čína podepsala mezinárodní dohody o sociálních, hospodářských, kulturních, občanských a politických právech, avšak zatím se jedná spíše jen o "*sliby na papíře*"²⁵. Nicméně v souvislosti s členstvím ve WTO (World Trade Organization) musela vláda provést rozsáhlé reformy zákonů a poskytnout svým občanům nejen větší hospodářská, ale i občanská práva. Jejich nechtěným důsledkem byla lavina soudních sporů – Číňané se začali soudit se státem a vyhrávat. Opozici se otevřela zákonná cesta. Více demokracie však neznamená automaticky více svobody v našem evropském pojetí. V mnoha ohledech je čínská vláda liberálnější, méně nacionalistická a netolerantní než sami občané.²⁶ Důvody jsem se snažil objasnit v kap. 5.1. Pohled čínské vlády na otázku lidských práv vyčítá západnímu filozofickému pojetí to, že nepatřičně klade jednotlivce primárně do středu všeho dění světa. Pro čínské stanovisko je primární smysluplné začlenění jedince do řádu přírody a tím i do řádu lidského společenství.²⁷ Jakoby se tu právě ona konfucíánská morálka střetávala s křesťanskou. Více k tomu oficiální stanovisko čínské vlády na serveru www.humanrights.cn.

22 The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 24. října 2006]. Dostupný z: http://english.gov.cn/2006-10/23/content_421100.htm.

23 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

24 Tamtéž.

25 Zakaria, F. Budoucnost svobody. Přeložil Jaroslav Veis. Praha : Academia, 2005, s. 104.

26 Tamtéž, s. 104.

27 Meng, Peiyuan. Relationship between Man and Nature in Traditional Human Rights Concepts of China and West [citováno 23. října 2006].

Dostupný z: <http://www.humanrights.cn/zt/situation/2004020041015104206.htm>.

5.3. EKONOMICKÁ OBLAST

Prakticky od smrti Mao Ce-tunga v r. 1976 probíhají v Číně velké hospodářské reformy.²⁸ Sama vláda hovoří o "socialistickém tržním hospodářství", což má být konglomerát státního a soukromého sektoru. Funguje zde státní centrální plánování v pětiletých cyklech²⁹ (právě běží 11. "pětiletka").

Místní měna je Čínský yuan (kód CNY , 1 yuan = 10 jiao = 100 fen = 2,856 CZK ³⁰).

Výše HDP na obyvatele za r. 2005 je 1700 USD.

Registrovaná nezaměstnanost v městských oblastech zůstala v r. 2005 na úrovni předchozího roku – tedy 4,2 % práceschopného obyvatelstva.³¹

Růst čínské ekonomiky znázorněný pomocí vybraných ukazatelů (Údaje v mld USD)

rok	obrat	export	import	saldo	růst HDP	inlace
2003	851	438	413	25	10,0%	1,2%
2004	1 154	593	561	32	10,1%	3,9%
2005	1 422	772	660	112	9,9%	1,8%
2006	1 713	932	781	151	10,4%	1,9%
2007	1 999	1 076	923	153	9,3%	2,1%

Tabulka poněkud nesystematicky kombinuje údaje čínské celní statistiky³² s údaji a odhady Světové banky.³³ Pro ilustraci však doufám postačí.

Tabulka ilustruje nebývalý růst čínské ekonomiky posledních letech. V r. 2005 se pozitivní saldo zahraničního obchodu oproti r. 2004 dokonce ztrojnásobilo a podle očekávání Světové banky zůstane i nadále na vysoké úrovni. Čínská vláda se aktivně snaží bránit "přehřátí ekonomiky", tedy neblahým důsledkům překotného růstu. Obrat zahraničního obchodu dělá dnes z Číny vedle USA a EU třetí největší obchodní centrum světa. Nejvýznamnějšími vývozními komoditami jsou přístroje na automatické zpracování dat a jejich části, oděvy a oděvní doplňky, textilní příze a vlákna. Mezi nejvýznamnější dovozní komodity patří elektronické integrované obvody, ropa, válcovaná ocel.³⁴ Jedním z důvodů hospodářského

28 Fairbank, J.F. Dějiny Číny. Přeložili Martin Hála, Jana Hollanová, Olga Lomová. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998, s. 479.

29 The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 17. října 2006]. Dostupný z: <http://english.gov.cn/about.htm>.

30 Česká národní banka [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.cnb.cz>.

31 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

32 Tamtéž.

33 The World Bank quarterly update [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://web.worldbank.org>.

34 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

růstu je také vzrůstající spotřeba domácností, což zatím překvapivě nepřináší zvýšení inflace. Nízká inflace a hospodářský růst tak vytváří v Číně výhodné investiční prostředí.³⁵

Základní daně uplatňované na cizincích, podnicích se zahraniční kapitálovou účastí a zahraničních firmách, jež obchodují s Čínou, jsou *daně z příjmu*, *daně z transakcí* (DPH, daň obchodní, daň spotřební) a *daně ostatní* (celní poplatky, kolkovné, daň z domů, daň z převodu nemovitosti, daň z tonáže lodí, daň z nově nabytého vozu, daň z přírodních zdrojů a další). Česká republika má s ČLR podepsanou smlouvu o zamezení dvojího zdanění.³⁶

Od 11. prosince 2001 je Čína členem **WTO (World Trade Organization)**. Přestože splnila většinu svých závazků přijatých při vstupu do WTO, uchyluje se čínská vláda nadále k různým, často nekorektním, praktikám na ochranu domácího trhu. Časté jsou rozepře s USA a EU. Jednou ze sporných otázek je např. umělé podhodnocení kurzu měny a odpovídající dopad na mezinárodní obchod.³⁷ Nicméně vstup Číny do WTO byl bezesporu pozitivním signálem pro investory celého světa a odstartoval silný příliv zahraničního kapitálu.

Omezování vývozu se děje pomocí vývozních kvót, která se vztahují na zboží vyvážené ve velkých množstvích nebo exportované velkým počtem firem a které je citlivé pro situaci na mezinárodním trhu. Vývozními cly jsou zatěžovány jen polotovary, které Čína potřebuje pro vlastní výrobu. V poslední době Čína doslova "chrlí" textil, čemuž se ostatní svět snaží bránit. USA nasadily kvóty, EU volí ochranná opatření podle pravidel WTO. Loni byla dosaženo dohody mezi EU a ČLR o omezení exportu, která je považována za oboustranně výhodnou.³⁸

Dovoz zboží je omezován celními poplatky a řadou netarifních obchodních opatření (kvóty, dovozní licence, inspekční osvědčení. *"Výjimky a celá řada dílčích předpisů snižují průhlednost čínského celního systému. Lze konstatovat, že v roce 2004 opět zesílila snaha brzdit dovoz do Číny pomocí až nesmyslných požadavků z hlediska certifikace a osvědčení o nezávadnosti."*³⁹

Zóny volného obchodu jsou v Číně zřízeny zejména v prosperujících pobřežních oblastech. Cílem je přilákat zahraniční investory. Podléhají provinční vládě a tak je třeba vždy zjistit, jaké možnosti konkrétní zóna poskytuje. Jde např. o daňové úlevy, o poskytnutí nezbytné infrastruktury zdarma, zařízení veškerých povolení na úřadech atd.⁴⁰

35 Kvarda, J. Čína - růst HDP ve druhém čtvrtletí vzrostl. Atlantik Finanční Trhy [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <http://www.atlantik.cz/zpravodajstvi/1161-cina-rust-hdp-ve-druhem-ctvrtleti-vzrostl.html>.

36 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

37 Tamtéž.

38 Tamtéž.

39 Tamtéž.

40 Tamtéž.

5.4. POLITICKÁ OBLAST

Podle ústavy⁴¹ je Čínská lidová republika “*socialistický stát demokratické diktatury lidu vedeného dělnickou třídou, založený na svazku dělníků a rolníků*”⁴². Vedoucí úlohu má Komunistická strana (KS) Číny. Přes formálně ústavně zakotvenou dělbu moci jsou všechny významné funkce (a s nimi i výkonná a legislativní moc) v rukou malé skupiny stranických špiček. Na úrovni provincií však funguje významná autonomie při provádění direktiv z centra. Důležitou roli hrají ozbrojené síly, které podléhají *Ústřední vojenské komisi*. Opozici tvoří osm stran, které jsou ovšem v konečném důsledku podřízeny KS Číny, která nejeví známky toho, že by ze své vedoucí úlohy hodlala slevit. Hlava státu (*prezident*) v současné době zastává zároveň funkci generálního tajemníka KS Číny a současně předsedy *Ústřední vojenské komise*. Mezi další vrcholné státní orgány⁴³ patří *Národní lidové shromáždění* (deklarovaný jako nejvyšší orgán státní moci), *Vláda* (28 ministerstev a komisí), *Nejvyšší lidový soud* a *Nejvyšší lidová prokuratura*.

Vláda spolu s parlamentem vyhlásila **11. pětiletý plán národního ekonomického a sociálního rozvoje na léta 2006-2010**. Jeho cíle jsou: růst HDP kolem 8%, udržet nezaměstnanost do 4,6% (vytvořit 9 mil. nových pracovních míst), udržet růst indexu spotřebních cen do 3%, snížit energetickou spotřebu na jednotku produkce o 4%, řádně uplatňovat makroekonomické normy, zrychlit rozvoj vzdělávání, vědy a techniky, věnovat zvýšenou pozornost potřebám obyvatel. Ke splnění těchto cílů, bylo vytyčeno šest hlavních strategií: udržování rychlého a rovnoměrného ekonomického rozvoje, podpora zemědělství a rozvoje venkova, restrukturalizace průmyslu, zachování zdrojů a ochrana životního prostředí, rozvoj zaostalých západních regionů, větší spoléhání ekonomiky na rozvoj výzkumu a vývoje, urychlení reforem a otevírání se okolnímu světu.

Pro **zahraniční politiku** Číny je určující její rozloha a lidnatost. Je nezávisle jednajícím jadernou mocností, pro kterou je hlavním cílem vlastní bezpečný ekonomický rozvoj. Čína je stálým členem Rady bezpečnosti OSN. V zahraniční politice uplatňuje pragmatický přístup, klade důraz na dialog, nikoliv konfrontaci. V Asii se aktivně snaží hrát klíčovou úlohu s cílem vytvořit ekonomickou protiváhu USA a EU (*Šanghajská organizace spolupráce*). Vztah Číny a EU má charakter strategického partnerství a to především v ekonomické oblasti.⁴⁴

41 Supreme People's Court of the People's Republic of China [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://en.chinacourt.org/public/detail.php?id=2>.

42 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

43 The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 24. října 2006]. Dostupný z: <http://english.gov.cn/>.

5.5. TECHNOLOGICKÁ OBLAST

V Číně jsou na jedné straně zaostalé oblasti, kde panují takřka středověké poměry, na druhé straně obchodní a průmyslová centra, která disponují nejvyspělejšími technologiemi. Všem oblastem je však společný všeobecný a tedy i technologický rozvoj. Rozvíjí se průmysl, stavebnictví, zemědělství, doprava, komunikace, služby a poslední dobou i cestovní ruch.⁴⁵

Častým průvodním jevem rychlého růstu jsou nehody v průmyslovém provozu a ekologické havárie. Problém představuje také vzrůstající spotřeba **energie**. Vláda chce snižovat energetickou spotřebu a negativní dopad na životní prostředí zaváděním moderních šetrnějších technologií. Plánuje se rozšiřování stávajících a výstavba nových atomových elektráren. Významný je i rozvoj vodních elektráren (např. hydroelektrárna Tři soutěsky).⁴⁶

Investice do **infrastruktury** se významně podílí na růstu HDP. Obrovský rozmach zaznamenává **stavebnictví**, což souvisí (zejména v Pekingu) s přípravou na olympijské hry v roce 2008. Nejvýznamnější projekty poslední doby jsou zmiňovaná přehrada Tři soutěsky, železnice Qinghai-Tibet, plynovod Xinjiang-Šanghaj a odklonění vod z řek na jihu Číny do severních oblastí. V **dopravě** roste počet cestujících i množství přepraveného nákladu. Osobní doprava je převážně dálniční a železniční, avšak nejvyšší růst vykazuje letecká. V nákladní dopravě je v čele co do objemu i růstu vodní doprava, za ní následuje doprava železniční. Také v oblasti **komunikací** panuje prudký vývoj. Byly položeny stovky tisíc kilometrů optického kabelu, zvyšuje se počet telefonních linek.⁴⁷ Uživatelů pevných telefonních linek je 350 mil. a zhruba stejně je uživatelů mobilních telefonů. Rádio a televizi vlastní přes 400 mil. Číňanů. Počet uživatelů internetu stoupl na 111 mil. (2. místo za USA).⁴⁸ Přístup k internetu má však méně než 10% z celkového počtu obyvatel Číny.⁴⁹

Věda a výzkum se dnes v Číně snaží být na světové úrovni. Funguje program státních dotací a univerzity každoročně vychovávají zástupy nových vědeckých pracovníků. Čína je dnes třetí zemí světa, která disponuje technologií pro vesmírné lety s lidskou posádkou.⁵⁰

44 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

45 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

46 Tamtéž.

47 Tamtéž.

48 Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook 2006 [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <https://www.cia.gov>.

49 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

50 The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 24. října 2006]. Dostupný z: <http://english.gov.cn/>.

6. MOŽNOSTI OBCHODNÍ SPOLUPRÁCE ČESKÉHO INVESTORA S ČÍNOU

Pokud mám navrhnout konkrétní uplatnění českých firem ve spolupráci s Čínou, je těžké přijít s něčím, co by nezmiňovala už tolikrát citovaná "*Souhrnná teritoriální informace*", kterou pravidelně aktualizuje velvyslanectví ČR v Pekingu. Tímto tedy na ni odkazují.⁵¹

Jako trumf jsem si schovával nápad na založení cestovní kanceláře orientované na **Letní olympijské hry v Pekingu v r. 2008**, ale i tento tip jsem v materiálech našeho velvyslanectví nakonec našel (firmy MIKI TRAVEL, CzechTourism), navíc s upozorněním na **Světovou výstavu pořádanou v roce 2010 v Šanghaji**. Tyto dvě akce jsou všeobecně velkou příležitostí pro řadu oborů. Obě města jsou tradičními soupeři a očekávají se zde obrovské státní dotace. Existuje např. program „*EU-China Cooperation on Digital Olympics*“, do kterého se mohou zapojit členské i kandidátské země EU. Jedná se hlavně o velké informační systémy související s rozvojem infrastruktury a logistického zajištění her.⁵²

Další významnou investiční příležitostí je vládní program pro **rozvoj osmi centrálních a dvanácti západních provincií**. Stát zde nabízí výrazné daňové úlevy, problémem je však nedokonalá infrastruktura a nedostatek kvalifikované pracovní síly v těchto regionech.

Pouze telegraficky zmíním další **perspektivní oblasti**: sofistikované, těžko kopírovatelné výrobky, součástky pro auta (Škoda uzavřela licenční smlouvu na výrobu Oktávií), léčiva – hlavně antiinfekční látky (do budoucna má poptávka vzrůstat), projekty vodních elektráren (zde se ale naopak očekává spíše pokles poptávky), pšenice (pokud to bude povoleno a podaří se získat kvótu), mléčné výrobky, sklo. Se vzrůstajícím zájmem Číny na ochraně životního prostředí by měly mít zajímavou budoucnost tzv. environmentální technologie.

Je zde i možnost reagovat na **konkrétní poptávky** čínské strany, které se shromažďují přímo na velvyslanectví v Pekingu. Všechny jsou vyhodnoceny a následně zveřejňovány na internetové stránce Správy českých center www.export.cz. Nutno ovšem dodat, že za rok 2006 se tu objevily pouze dvě a to konkrétně na "srdeční stimulátor" a "surové králičí kůže".⁵³ Že by šance pro naše pěstitele?

51 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

52 Tamtéž.

53 Česká centra. Export.cz stránky podopry obchodu [citováno 27. října 2006]. Dostupný z: <http://www.export.cz/index.asp?p=contact>

Obecně velvyslanectví spíše varuje. Zkušenosti českých firem s investicemi v Číně prý bývají mnohdy velmi negativní. Důvodem bývá odlišná mentalita lidí, ne zcela průhledné podnikatelské prostředí, ale také nepřipravenost českých firem (podcenění otázek právního zajištění, finančního krytí apod.). Jako příklad špatné zkušenosti se uvádí společný podnik na výrobu malých vodních turbin založený v Číně ČKD Blansko. "*Pro podvody na čínské straně skončil tento podnik u arbitráže dříve, než něco vyrobil.*"⁵⁴ Obecně se důrazně nedoporučuje platit jakékoliv dodávky předem. Stále častější jsou "*případy, kdy čínský dodavatel „zmizí“, a je těžké dokázat i to, že jeho firma už neexistuje.*"⁵⁵ Úspěšnější bývá založení podniku bez participace místního partnera. Je však třeba počítat se zvýšenými náklady na marketing, distribuci výrobků, reklamu aj. Odpadá ovšem nebezpečí majetkoprávních sporů s čínským partnerem. Materiály českého velvyslanectví poskytují podrobný návod jak při jednáních s čínskými partnery a úřady postupovat – včetně různých triků čínských firem, na které mi tu bohužel už nezbyvá prostor. Zdrojem užitečných odkazů je také český server www.cinsky.cz.

7. ZÁVĚR

Mám-li se alespoň pokusit navrhnout nějaký neotřelý investiční záměr, navrhuji otevření zastoupení cestovní kanceláře, která by se orientovala na mizející kulturu staré Číny, potažmo Tibetu. Součástí zájezdů by byla návštěva významných duchovních míst a taktéž prohlídka čajových plantáží a nekonečných teras rýžových políček obdělávaných s neuvěřitelnou trpělivostí po celá staletí (jak mi vyprávěli přátelé po návratu z letošní svatební cesty po Číně). Klientelu kanceláře by tvořili adeпти vrcholového managementu a cílem jejich pobytu by byl rozvoj jejich osobního managementu (posun osobního paradigmatu, seznání vyššího řádu věcí, osvojení správných mentálních principů a zejména překonání "*intelektuální arogance*"⁵⁶). Vraceli by se pak skutečně obohaceni o největší bohatství Číny.

S touto lehkou nadsázkou tedy uzavírám a symbolicky shrnuji svou práci jejímž cílem bylo zmapování možností obchodní spolupráce a pokus o nahlédnutí hlubší podstaty Číny. Zda se to podařilo, těžko teď říct. I kdyby ne tak zcela, vynaložený čas nepovažuji za ztracený. Přínosem pro mne byla bezesporu práce s mezinárodně významnými informačními zdroji, seznámení se s novými ekonomickými pojmy a také možnost začíst se bez výčitek do literatury, na kterou jinak nezbyvá času.

54 Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.

55 Tamtéž.

56 Vágner, I. Systém managementu. Brno : Masarykova univerzita, 2006, s. 21-22

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Fairbank, J.F. Dějiny Číny. Přeložili Martin Hála, Jana Hollanová, Olga Lomová. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 1998.
- Zakaria, F. Budoucnost svobody. Přeložil Jaroslav Veis. Praha : Academia, 2005.
- Tomášek, M., Právo staré Číny. Praha : Codex, 1995.
- Vágner, I. Systém managementu. Brno : Masarykova univerzita, 2006, s. 21-22.
- Svoboda, J., Michalík, V., Spáčil, P., Štěrba, M., Brábník, J., Ďurove, K. Čínská lidová republika 2005 Souhrnná teritoriální informace. [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=685&ido=696&amb=60&idj=1>.
- Velvyslanectví České republiky v Čínské lidové republice [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.mzv.cz/wwwo/default.asp?ParentIDO=6007&ido=9692&amb=60&idj=1>.
- Cinsky.cz [citováno 17. října 2006]. Dostupný z: <http://www.cinsky.cz>.
- Český statistický úřad [citováno 27. října 2006]. Dostupný z: <http://dw.czso.cz>.
- Česká centra. Export.cz stránky podpory obchodu [citováno 27. října 2006]. Dostupný z: <http://www.export.cz/index.asp?p=contact>.
- Česká národní banka [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.cnb.cz>.
- Kvarda, J. Čína - růst HDP ve druhém čtvrtletí vzrostl. Atlantic Finanční Trhy [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <http://www.atlantik.cz/zpravodajstvi/1161-cina-rust-hdp-ve-druhem-ctvrtleti-vzrostl.html>.
- Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook 2006 [citováno 15. října 2006]. Dostupný z: <https://www.cia.gov>.
- The Central People's Government of the People's Public of China [citováno 17. října 2006]. Dostupný z: <http://english.gov.cn/about.htm>.
- Supreme People's Court of the People's Republic of China [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://en.chinacourt.org/public/detail.php?id=2>.
- Meng, Peiyuan. Relationship between Man and Nature in Traditional Human Rights Concepts of China and West [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://www.humanrights.cn/zt/situation/2004020041015104206.htm>.
- The World Bank quarterly update [citováno 23. října 2006]. Dostupný z: <http://web.worldbank.org>.
- UNESCO Institute for statistics [citováno 18. října 2006]. Dostupný z: http://www.uis.unesco.org/profiles/selectCountry_en.aspx.